

TAMÁSSY ADOLF,

Budapest, váci-utca és zsidó-utca sarkán,
ajánlja bevásárlás tekintetéből a nagyszerű t. cz. közönség figyelmébe
gyarmat, csemege, tea- és rum-raktárának

LEGUJABB ÁRJEGYZÉKÉT.

Cukor legfinomabb	frt —27	Kávé Cuba, Moca és Jáva pörkölte	
Kávé Cuba	1.02	legfinomabb	frt 1.10
» finom	1.02	Rizs legfinomabb tábla	—18
» Havanna Eleonora legfi.	1.02	» finom Fioretti	—16
» Holofernes	1.02	Mandola avolai válogatott	—70
» Jamaika legfinom.	1.02	» közep	—60
» Nelghery	1.02	Mazsola tisztított	—36
» finom	—96	Aixi olaj legfinomabb nizzai	—66
» közep	—92	» finom	—64
» Moca legfinom. arabiai	1.02	Keményítő legfin. Crystal	—22
» Jáva	1.05	» finom túllangl.	—20
» Arany	1.05	Szappan kitűnő házi Kern	—22
» Blanc	1.02	» Apollo	—20

Különös figyelmet kerek fordítani elküldött és nagy választásban előállított tea- és rum-raktáromra.
Az árak kívánatra a legtovább városrészbe is házhoz szállíthatnak
Vidéki megrendelések gyorsan eszközöltenek.

Dr. Pattison köszvény-gyapottja

enyhíti és gyorsan gyógyítja a
köszvény és csúsz
minden nemét, ugymint: arc-, mell-, nyak- és fog-
fájást, fej-, kéz- és térd-köszvényt, tag-szaggatásokat
hát- és csípő-fájásokat.
O krajczáros egész, és 40 kr. csomagokban kapható:
Török József Budapest (király-utca 7. sz.) Békán Antal-
nál Aradon, Heinrich H.-nál Pozsonyban és Pecher J. E.-nél
Temesvárott.

Dr. Jünger felolvasásából a nyír-balsam hasznáról a bőr ápolása és szépítésére.

Dr. Jünger előadásában, a bőr ápolása- és szépítésére szolgáló eszközökről, a következőképpen nyilatkozik: „A szép bőr a belső
fizikai embernek külső megjelölése, és az az friss, életteljes színezettel párosul, akkor különösen a nőknél, a szépség fényét emeli.
A nyír-balsam, amint a legújabb időben tett gyakori tapasztalatok megmutatták, egy a természet által magától nyújtott szer, mely-
nek anyira megbízható hatása finom és érzékeny alap-anyagokból magyarázható ki. Mintán a tisztán növényi anyag ép oly
könnyű, mint a glicerin, a főporok által beszívva, a fő-élethez közelebbi fokozottabb tevékenységre készíti, egyidejűleg a finom anyag
a bőr kello állapotba helyezi, hogy a tulajdonképeni élet elemét a légből magába szívja, miáltal a lassanként képződő színezet
támas, s a felület alá rakódó tisztátalanságok szétbontatnak és kiválasztatnak. Minden előttem ismeretes, ugynevezett színező
szerek között a nyír-balsam előnyét érdemel, és ezen ítéletet számos tapasztalat következtében merem kimondani, egyuttal minél
több kísérlet megerősítésére szolgálnak fel mindenképp, hogy az az igazságról meggyőződjön.
Egy korsó ára, használati utasítással 1 ft 50 kr. Postai költséggel minden darab csomagolásért 10 kr.
Raktár: Budapest Török József, gyógyszerész király-utca 7. sz. — Pozsonyban Pischory gyzandl, Mihály-kapu.

Ezennel van szerencsénk a t. cz. közönségnek tudtára adni, hogy folyó évi május
1-től a kerepesi-út és nagy kereszt-utca sarkán fekvő új épületben (dohány-
utca sarkán)

fiók-raktárt

nyitottunk, melyben folyton a legújabb és legdivatosabb

KOCSIKBÓL

nagy választék leendő. A főraktár azonban ezúttal is gyárunkban, salétrom-utca
4-ik szám alatt marad, hol nem csak kész kocsi- és kocsi-
részekkel is szolgálhatunk. Mély tisztelettel

1090

Kölber testvérek,

cs. k. udvari kocsi- és kocsi-
„Kölber testvérek, udvari kocsi-
„Kölber testvérek, udvari kocsi-“ ezim kitétele kérések.

ÁTS és TÁRSAI

Budapest, szervita-tér 6. sz.

ajánlják egyszerű és dusan berendezett
női divat és kész ruha-raktárakat a leg-
olcsóbb árak mellett a nagyszerű kö-
zönségnek.

Magyar olvasmány kedvelői számára, ajánljuk
Laufer Tivadartól

2. SZ.

Közlönykönyvtár

Budapest,
Belváros, hajóutca 2. sz.

Minden nemzeti irodalmának legteljesebb
termékét ebben a kötetben is megtaláljuk.

A MÁSOK PÉNZE.

Regény.
Irta
Gaborian Emile.
Francziából fordította
Zichy Camilla.
Két kötetben.
I. kötet: Az elő fejezetek.
II. kötet: Halászat a zavar-
rosban.
Ára füze 3 forint.



Budapest, október 10-én 1875.

41-dik szám. ELŐFIZETÉSI FÜLTÉTELEK: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 12 ft., félévre 6 ft. XXII. évfolyam.
Csúpnán a Vasárnapi Ujság: Egész évre 8 ft., félévre 4 ft. Csúpnán a Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft., félévre 3 ft.

RÁKOSI JENŐ.

A népszínház megnyitása várakozás-
ban tartja a fővárosi színházlátogató
közönséget. A jegyek kibocsátása a
folyó hó 15-én tartandó első elő-
adásra jól sikerült.

Az új népszínház megnyitása oly ese-
mény is, mely színműirodalmunkra, színé-
szetünkre, társadalmunkra s a főváros mag-
yarosodására egyaránt jó hatással lehet.

S a népszínház sok tekintetben kedvező
jelek mellett nyílik meg. A népszínmű
divatba jött, s nagy tetszésben részesül a
fővárosnak csaknem minden osztályánál.
A „Blaháné“ neve alatt közkegyességre
emelkedett Soldosné kedvence a közön-
ségnek, kit népszínművekben gyakrabban
is szívesen fognak látni, mint a mennyiszor
eddigélé látták a nemzeti színháznál, hol
csak a vasárnap este lehetett a mezei mu-
zásnak szentelve. Azonkívül Soldosné az
operettekben is hivatva van azzá lenni a
fővárosban, a mi Debreczenben volt: kizá-
rólagos primadonnává, mint Gallmayer,
vagy Geisinger szokott lenni egy-egy
bécsi színház lámpái előtt. Az operettek
régóta is pihennek a fővárosban és sok
érdekest lehet feljuttatni a régiek közül s
lehet találni újat is eleget. Talán ifjabb
zeneköltőink is tesznek kísérletet a köny-
nyebb zene terén, ha már lesz színház,
mely fentebb áll az eddigi bódéknál; lesz
színtársulat, mely művészi becsvágygal
működik, szabatosabban tanul és összevá-
gokban adja elő, a mit színpadra hoz.

A karmesterek közül Erkel Elek a nyá-
ron, a népszínművek előadása végett vándor-
rutra kelt fővárosi színészekkel mutatta
be képességét, a mi különben már családi
örökség is nála; Puksch pedig a pécsi
püspöki székesegyház ének- és zenekarával
s a Pécsen működött magyar és német
színtársaságok opera- és operette-előadásai-
val igazolta, hogy helyén lesz a fővárosban
is. Buzgó és lelkesült karmester; rendes,
pontos ember, kin sem a karok nehéz tanu-
lása, sem a magán-énekesek szeszélye nem
szokott kifogni.

A többi szerződött tagot is, csaknem
mindannyit, jó hír előzte meg, s néhányat
már Miklósytól, s a mostani nyárról, Budá-
ról is szeret a fővárosi közönség. Molnár,
a díszítések és látványosságok nagy mes-

tere, ha igazgatónak nem válnék is be a
multak emlékei után, de rendezőnek nagyon
jó lesz s bizonyynyal nem egyszer fogja a
nemzeti színház közönségét messzebb csá-
bitani a kerepesi úton kifelé.

Mind e kedvező viszonyok összehozá-
sában az oroszánrész Rákosi Jenőt illeti,
a népszínház bérletjét és igazgatóját, ki már
az intézet első tervezésében, a gyűjtés esz-
közlésében s az összes előmunkálatokban
is tevékeny részt vett, mint az építő bizott-
ság jegyzője. Rákosi tagadhatatlanul kiváló
érdemeket fog szerezni irodalmunk, színé-

zetünk, társadalmunk és a főváros magya-
rosodása körül, ha sikerül neki a népszí-
házat úgy vezetni, hogy a nemzeti színház
megrontása nélkül, állandó és biztos közön-
séget teremthet Thália második magyar csar-
nokának. Bár más téren fog is működni a
két magyar színház, már céljánál és köré-
nél, de a megkötött szerződésnél fogva is:
bizonyos verseny mégis lesz közöttük. Hadd
legyen e verseny a művészi becsvágy verse-
nye, mely a maga körében minden nemes
eszközt felhasznál a közönség meghódítására.
Hiszszük, hogy a közönség adakozásából



RÁKOSI JENŐ.

Epen most jelentek meg és minden könyvtárban, valamint könyvtárnál kaphatók
az 1876. évre

szóló általánosan kedvelt és tartalma

NAPTÁRAK

ugymint:

István bácsi naptára. XXI-ik évfolyam. Füze 50 kr.	Neuer illustrirter Volkskalender für Ungarn und Siebenbürgen. X. Jahrgang. Geheftet 50 ft.
Protestáns új képes naptár új folyam, IV. évfoly. Szerkeszti Duzs Sándor. Füze 50 kr.	Nevezzünk! Új humorisztikus naptár. VII-dik évfoly. Füze 40 kr.
Falusi gazda naptára. XII-ik év. Szerkeszti Márai Izidor. Füze 80 kr.	Határidő-naptár, mindennemű hivatalnokok, ügyvédek, jegyzők, orvosok, gazdatisztek, utazók és üzerek számára, hasznos jegyzetekkel és 366 üres lappal ellátva, írópapíron és kemény köt. 1 ft 20 kr.
Lidércz-naptár XV-dik évfolyam, képekkel; tartalmaz bűnesetek-, csodálatos tünemények-, tündérregék-, vadász és utikalandókat stb. Füze 60 kr.	Naptári jegyzék-könyvecske gazdák számára, V-dik évfolyam. Kötve 1 ft.
Honvéd-naptár (együttal katonai naptár), szerk. Áldor Imre. IX-ik évfolyam. Füze 60 kr.	Iparos-naptár. Szerkeszti Gelléri Mór. Első évfoly. Füze 50 kr.
Népszázló naptára Szerk. Áldor Imre. VIII-ik évfoly. Füze 40 kr.	Szabadelvű párti naptár. Szerk. Deák Kálmán. I. évfoly. Füze 50 kr.
Kossuth-naptár. Szerkeszti Honfi Tihomér. VI-ik évfoly. Füze 40 kr.	Zsidó évkönyv. Szerkeszti Kiss József. Első évfoly. Füze 1 ft 50 kr.
Nemzeti nagy képes naptár (azelőtt Jóbarát naptár), VIII-ik évf. Füze 1 ft.	A magyar nép naptára. Szerkeszti Tatár Péter, képekkel, füze 25 kr.
Nők naptára, VIII-ik évfolyam. Füze 60 kr.	Kis nemzeti naptár, a magyar nép számára. Szerkeszti Tatár Péter. Képekkel, füze 20 kr.
Naptár és évkönyv községi jegyzők számára. II-ik évf. Füze 1 ft.	Új fali naptár, egész év 20 kr.
Borászati naptár. Szerk. dr. Nyáry Ferencz. III-ik évf. Füze 80 kr.	Neuer Wandkalender, ein ganzer Bogen 20 ft.

Kiadja a **Franklin-Társulat**
Budapest, egyetem-utca 4-ik szám.

éptült új színház kedvence lehet a közönségnek, a nélkül, hogy a nemzet áldozatából alapított régi kevésbé kedves lenne az alapító előtt.

Rákosi Jenő sok jelét adta már annak, hogy jó reményekkel nézzünk színház-igazgatói pályájára. Embereket egy célra működtetni, közös érdekebe vonni, lelkesíteni tud, s ha fegyelmezni is képes lesz társulatát: sok valószínűség van rá, hogy jó igazgató lesz. Becsvágya van, s bizonyos, hogy a színműről dicsősége mellett a jó színházigazgatás babérai fognak annyit érni, mint a szerkesztőiek, s Rákosi valószínűleg nem kedve ellen lép a szerkesztőség szobából az igazgatói irodába. Nagy felelősséggel járó, fáradságos és izgalmas pályára lép, melyen ha elismerést nyer, ugyancsak meg kell érdemelnie. Midőn a közönséggel együtt, a legjobb kíváncsival üdvözljük őt ez új pályán, egy szerszind arcképét bemutatni is alkalmosnak találjuk; különben is ifjabb irodalmunkban kiválóbb helyet foglal el, semhogy a közönség figyelmét meg ne érdemelje.

Rákosi Jenő született Acsádon, Vas megyében, 1843. november havában. Atyja gazdatiszt volt s több gyermeke mellett őt is a tudományos pályára szánta. Hat osztályt végzett részint Kőszegen, részint Sopronban a benedekrendiek gimnáziumában. Szerencsére a költői hajlamuifjúnak, Hollósy Jusztinián s még egy-két jeles tanár pártfogása mellett sikerült a soproni kath. gimnáziumban a megindult politikai mozgalmak nyomása alatt, magyar önképző társulatot alakítani az ifjúságnak, mert 1859-ig csak német nyelven dolgoztak.

Nem sokkal ezután azonban, a szülők kedvezőtlenebb viszonyai miatt gazdatisztnak ment s néhány évet töltött Somogy megyében, de a gazdasági pályát már 1863-ban odahagyva Pestre jött, és sok küzdelem mellett sikerült neki az érettségi vizsgát is letenni, költői tanulmányait és munkálkodását is tovább folytatni s nehéz munkával, (ügyvédeknel praktizálva) önmagát is fenntartani.

Költői becsvágya határozottan a színpad felé vonta s először 1865-ben lépett fel az irodalomban „Ötödik László” című drámával és „Aesopus”-sal, melyek egy, szerény kiállítású kötetben jelentek meg. Egy évvel ezután színpadra került „Aesopus” s oly határozott sikert aratott a közönség előtt, hogy színészeink azon időtájtban kevés darabban kaptak annyi tapsot, mint e fiatal író első munkájában.

Nem sokkal ezután a Pesti Naplónak lett dolgozó társa, hol éles és eleven tollát kivált az esti lapokban kezdtek figyelemre méltatni a politikai körök, s midőn ezek egyike, Ráth Mórral egyesülve, a „Reform” című deákparti napilapot alapította: annak szerkesztésével Rákosi Jenőt bízták meg, ki e lapot a „Pesti Napló”-ból kiválasztól kezdve egészen oda visszaolvadásáig (1869—1875) szerkesztette.

Ez idő alatt változó sikerrel folytatta színműri pályáját. A „Régi dal, régi gyűlölségről” című polgári dráma (mely vigjátéki jutalomra pályázva figyelemmel részesült az akadémiánál) kevés tetszést nyert, de a koronázás idejében a budai népszínházban előadott alkalmi darabja „A szent korona varázsa” ismét életet mutatott. — Közben Shakespeare fordításával is

foglalkozott, s a magyar Shakespeareben négy színmű jelent meg tőle, leginkább a vegyes fajok közül, s ezek a következők: „Felsült szerelmesek”, „Windsori vigasszonyok”, „A hogy tetszik” és „Cymbeline”.

1869-ben a Kisfaludy-társaság is tagjai sorába választotta a fiatal költőt, ki ott székét „Szép Ilonka” című drámai költeményének egy felvonásával foglalta el. Majd ismét egy akadémiai pályázatnál részesült elismerésben „Rege a fattyu gyermekről” cz. drámája, melynek egy felvonását „Hyperbus” cz. alatt a Kisfaludy-társaságban is bemutatta. Emőlt nem került színpadra (valamint „Ötödik László” és „Szép Ilonka” sem,) de az utána következett négy darab mind ismerős a közönség előtt: színpadról és nyomtatásban egyaránt. „Színre színt” történeti vigjáték, „Krakói barátok”, „Ripacsos Pista dolmányai” népszínmű és a „Szerlem iskolája” című költői dráma. Mindezek — a népszínmű kivételével — akadémiai jutalmakért pályáztak s rendszeren a jutalmat nyert darabokkal estek mérlegbe s költői tartalmuk méltó dícséretben lőn kiemelve.

E drámai művekben Rákosi még mindig a forrongás állapotában mutatja be költői tehetségét. „Aescopus” egy pár jelenete, „Hyperbus” nyitánya, a „Színre színt” című darabnak alapeszméje, a „Szerlem iskolája”-nak egy-két magánbeszéde oly tiszta költői termékek, hogy a többi részek felett messze kimagaslanak, s ez szolgál biztosítékul aziránt, hogy költői pályája tetőpontját még nem érte el. A mint a vegyes műfajok helyett a határozottabb tragikái vagy komikai alkotások terére lép; shakespearei tanulmányaiból erősebben kibontakozik, s az élethez közelebb keresi a költészetet: ennek forrását tisztábban fogja feltalálni s eddigi sikereit még maradandóbb babérrel fogja tetőzni.

E művek s a hírlapírói pálya országosan ismeretessé tették Rákosi nevét, s mint-hogy a színház ügyeivel, igazgatási kérdésekkel sokszor foglalkozott cikkeiben: mind erősebb lett az a vélemény, hogy a tevékeny színműri, mint a bécsi Laube, méltó térül tekintene becsvágyának, ha egy színház élére állhatna, mint igazgató.

A népszínház felépülése ezt lehetőséggé tette, s minthogy Latabár, Miklósy és Bokody társulatának bukása után az építő bizottság nem nagy bizalommal volt a vidéki igazgatók iránt: a pályázathirdetés mellőzésével, jobbnak látták Rákosit kérni fel, kinek szívós erélye, buzgó tettvégya, érdeklődést kelteni tudó mozgékonyága nem közönséges ígéretet nyújtottak a bizottságnak, hogy az új népszínháznak, jól szervezett társulattal, meg tudja teremteni közönségét s ezzel jövődjét. Irodalmi összeköttetései egy egész fiatal színműri körrel, képessé teszik őt, hogy a népszínházat eredeti darabokkal is elláthassa, s tősgyökeres magyar érzése és törekvései, költői ízlése és önzete nem fogják engedni, hogy mint az eddigi népszínházak nagy része: az új intézet is a külföldi bohózatok aljasságait tekintse a mulattatás fő eszközül.

A szerződés három évre szól. Kívánjuk, hogy a három év alatt a népszínház életképességét bebizonyítsa, felvirágozzék s adjon a magyar közönségnek örömet, az új igazgatónak és társulatának pedig minél állandóbb dicsőséget.

D. I.

Egy könyv olvasásakor.

Ki porban görnyedél sok ezredéve, Emeld magasra fenkölt homlokod; Ki tévelygő valál az örök éjbe, Örülj, oh ember! virrad hajnalod. Kezünkben már a kulcs a nagy talányra, A természet könyvéből olvasunk... Oh el! oszloj szét vak hit sűrű fátyla, Tudás! világíts s bizton haladunk.

A Mindenséget valljuk mesterünknek, Léptünknek biztos ösvényt az utat, S míg rajt nyugaszszuk fégyverzett szemünket, A tévely nem jelölhet álmot; Hol eddig csak hívének az éjszakába Nappallá téve azt, — tudók vagyunk... Oh el! oszloj szét vak hit sűrű fátyla, Tudás! világíts s bizton haladunk.

„Erő csak ott lehet, a hol anyag van; — Így áll világosan megírva itt — „Az őserő forgása ősananyagban Szüli az élet milliárdjait.” Kit gyáva félelem hozott világra Isten! mi a regének átadunk... Oh el! oszloj szét vak hit sűrű fátyla, Tudás! világíts s bizton haladunk.

... S szétfoszlik lelkünk képzeletvilága: A templom ódon íve megreped; Megszűnt a hívők „Deo glóriája” S az Ez ül teremtetési ünnepe. De megrezg szívünk: új reményre, vágyra — Elnémul fönne kérkedő szavunk... De el! oszloj szét vak hit sűrű fátyla, Tudás! világíts s bizton haladunk.

S a rom között... csak mindig ott bolyongunk Mennék, de árnyak serge visszatart, S bár szól az ész: „a multa semmi gondunk, A létező csupán a cél, a part” — Szemünk jövőbe néz, de mindhiába, Remélni vágyunk újra s nem tudunk... Oh el! oszloj szét vak hit sűrű fátyla, Tudás! világíts s bizton haladunk.

El, el! hulljon le lelkünk rablincse, Dúljon szét templomunknak romjait; A fényt az új szövének lángra hintse S feledve lesz az ócska, lomha hit. Az Ősanagnak szöjlen Glóriája, Örök csak Ő, mi végesek vagyunk... Oh el! oszloj szét vak hit sűrű fátyla, Tudás! világíts s bizton haladunk.

„Örök csak Ő... istene önmagának; Öröktől van, nincs vége-kezde...” És szédül elménk és a régi árnyak Suttogják: „Ő — hitednek Istene.” A partnál zátony! Egy betű homálya S tudásunk foszlik... mitem tudhatunk! Oh! ne oszloj szét szent hit sűrű fátyla, Ragyogj fön égi fény — hívők vagyunk.

Ujvári Béla.

Temetkezési népszokások.

II.

De jó, hogy a halott már semmit se tud a világról, mert ha végig nézhetné és hallgathatná azt a sok czerimóniát, a mitől őt még a halál sem menti meg, akkor talán újra halna meg; szász-szorosabb kinnal másodszor, mint először.

Először is megfürösztik tétőtől talpig, megborotválják, s kicsinosítják a haját, bajuszát, akár csak leánynevére küldenék.

A fürdő vizét, hajhulladékat, a mosdószappanát pedig járattan helyre szokás kiönteni, illetve elánni, mert a ki azokba belelép, örökös sárgasága lesz. Az eláson szappan és haj azonban rikkán marad a helyén, mert az ilyen portéka nagyon kapós dolog a javasasszonyoknál. Hathatós orvosság készül belőlük; s olyan boldog mindig akad, a ki még jó pénzzel meg is fizeti.

A fürdő után felöltözik a halott a vénasszonyok jóvoltából. Kikerül az ünneplő lajbi a fiókos almáriumból; mellé a kékbeli nadrag, meg az ezüstgombos kislajbi. A félszemkendő-

ből pedig olyan csokros nyakkendő kerül ki, hogy esküvőre is elég gavaléros lenne. Csak a csizma nem olyan, mint a lakadalmas csizma. Nem magassarku, nem fényes, nem ropogós. Sarkatlan, talpatlan, nesztelen járása, valószínűs csizma; a milyenben járnak az egek lakói, hogy ne kopogjon a csizmasarkuk a halandók feje fölött.

Csak a csizma árulja el, hogy a ki viseli, az a halál csendes vőlegénye.

Csöndes vőlegény, a ki előbb az asztalon, azután a koporsóban fekszik, szótfogadón, engedelmesen, a hogy fektetik.

A szoba is ilyen szomorú vőlegényhez illőleg díszített.

A fényes tükröt betakarják lepedővel; az ablakredőnyt leeresztik, s a fülhomályú ablakdeszkára égő gyertyát állítanak. Az a gyertya éjjel-nappal ég a halott lelke üdvösségéért.

Mikor így aztán minden szépen ki van csinosítva, akkor jöhetnek a látogatók; minden ajtó tárva, nyitva; ismerős, ismeretlen, szegény, gazdag szabadon bejárhat. A sánta koldus, zsíros ruhájával, a ki eddig az utcáitokban állt meg az alamizsnáért, most bátran helyet foglalhat a virágos kanapén. A csendes ember előtt nincs különbség. Szabad neki a koporsó lábánál álló kis szentelt viztartó pohárból egy kis levéllel meglocsolni a halál vőlegényét; szabad neki hangozgatni véleményét az elhunytól, — úgy mint a többiek.

Mert a ki csak oda jön látogatóba, az mind elmondja, a mi jót tud a halottól.

— Áldott egy ember volt, az isten nyugtassa haló földjében, — soha se éreztem el egy karaj kenyér nélkül.

— Már az igaz, hogy segített az ügyefogyton, — sohajtja az egyik látogató. — Szentgyörgy után való vasárnap lesz egy esztendeje, hogy az uram a kúba esett. Épen miséről jött a lelkem Márton bátyám, mikor kiszaladok az utcára kétségbe esve. — „Mi bajod Sári?” kérdez az áldott lelkü. — „Jaj lelkem Márton bátyám, az uram — az uram — az uram!”... csak ennyit tudtam mondani. — „Hol az urad? mi baja az uradnak?” — „Jaj nekem! — a kúban!” — Hát lelkem teremtette, hát nem-e vetette el a botját, mándliját? lelkem ezt a tulajdon ezüst gombos kislajbit, szanaszét szórta magáról mindent. De az uramat kiszabadította a kútból.

Akkor aztán következik egy kis általános sírás. Aztán megint megszólal valaki.

— Oh lelkem Márton bátyám, mintha még most is látnám, mikor a mult héten ott gunyaszott a kúszóbbin. Már akkor mondtam én azt, hogy istennel van már az ő orvossága.

— Még tegnapelőtt azt gondoltuk, megfordul a baja. Káposztát kért a lelkem; aztán, hogy ne hazudjak, hát egy virágos tállal elfogyasztott a lelkem.

— Ki mondta volna kukoricafosztáskor, mikor olyan sok fakturát csinált, hogy ehun, ma már ilyen csendesen legyen?

— Az igaz, hogy nagy jókedvű ember volt.

— A jószívű ember mind jókedvű.

— Az én tehenem, a szegény kajla üvegbe lépett a tinójárásom.

— Melyik tehened az Vera?

— Melyik? a kisebbik meg a nagyobbik! Hiszen csak egy van! A melyiket szegény Mihály bácsi vett a kecskeméti vásáron; mikor aztán leégett, hát átadta nekem azon a tulajdon vett áron.

— Üvegbe hágott?

— Üvegbe hát. Mert ennek a mostani falu hasának csak a kocsmára a gondja az esküdtelkel együtt, meg a porézóra; de hogy a tinó-

járat csak egyszer is végig vizitáltatná, arról szó sincs.

— No az igaz, hogy egész palaezfeneknek vannak rajta.

— Hát a szegény kajla is bele lépett egybe. Hát lelkem, a szegény Márton bácsi kivette az üveget; aztán bedörzsölgette kámforos pálinkával...

— Mivel? kámforos pálinkával? — szól közbe egy öreg asszony, a ki doktor is volna, ha diplomája volna, — így azonban csak javasasszony.

— Azzal hát.

— Fenével, a ki megette! Hászén arra nem kell egyéb, mint Szentgyörgy előtt fogott bőregér foga, összetörve bazsalikom levéllel, meg nagypénteken éjjel lopott töményporral; aztán ezt az ember beleveti a százféle fűből főtt herbatejába, a mi az ember talpára meg lábujja közé ragad husvét hajnalán. Avval a lével aztán napkeletnek fordulva hétszer hét ízben megmosogatni az üveg helyét; osztán a tehen szőmit befogva elmondani a Lázár imádságát. Nem egy tehenet, de — Fonyó István élő ember, megmondhatja, hogy a szolgálójának a talpát is helyre hoztam vele.

És a szegény halott ezeket a diskurszusokat hallgatja végig, csendesen; még a fülit se bírja befogni.

Hébe-korba bejön a szomorú özvegy is; akkor a többiek elcsöndesülnek s csak az özvegyre néznek, a ki előbb elragogat egyet-mást, aztán megáll a koporsó mellett. Megáll és nézi a csendes gazdát, a mint nézi, a végtelen nagy csendességben a keserűség úgy elszorítja a szívet, hogy zokogásba tör ki. Azután kezdődik a panaszos elszíratás.

Az elszíratás, a fájdalmas panasz; mikor a sziv olyan tele van, hogy azt csak sírva lehet kiönteni; a síró hang szomorú dallamosságot nyer, s a beszéd bizonyos elégikus, hangulatjelző formát. Mintha a régi hegedősök szomorú énekét hallanánk az ember, a mely a haza fájdalmait siratja.

„Oh jaj, ki vagyok én mostan? Kinek hi-nak engem, hogy ha te most itt hágyasz? Szegény özvegy asszony. Neveletlen árvák boldogtalan anyja. Mit vétettem néked, hogy így megszomorítottál? Árvaságban hagyta! Nincs már a világon, a ki jó szót adjon. A ki hívásomra szóval is feleljen. Ha bajom van, kinek panasoljam? Oh én kedves párom! Oh csak egy szót szólnál! Ha kezem megfognád! Ha csak még egy szempillantásra méltatnál!”

Ez az elszíratás aztán addig tart, míg a keserves jajgatást a hallgatók is megcsokallják s általános sírnál kezdenek. Akkor még jobban kitör az özvegy fájdalma. Átöleli a halott fejét, összecsofolja a hideg vonásokat; könyveivel áztatja összekolesztott sárga kezét. Akkor egy-két jó szomszédasszony, a kik maguk is keservesen sírnak, kivezetik őt a szobából, s odakint elcsitítják, dolog után láttatják, míg később megint be nem néz a szomorú házba, a hol újra elkezdődik az elszíratás, a keserűség változatosságával.

Este jönnek a virasztók. Rokonok, ismerősök, a kik egész éjjel a halott mellett őröködnek. Az asszonyok a szobában a halott mellett; a férfiak a hátulsó házban — kancsó bor mellett. Így beszélgetik el az éjszakát, melynek — kell-e mondanom, hogy folytonos központja a halott. Mindenki tud róla valamit; mindenki elmondja a mit tud. Az elszíratás éjjeli időn nincs módiban; éjjel nem szokás keseregni.

Mikor a beszélgetés megakad, akkor a fogadott énekes asszony szent éneket mond elől s a többiek utána.

Reggel aztán van a háziaknak dolga: a gyászvarrás, az aprójóság gyilkolás, keresztre, lobogóra való kendők, kántornak, papnak való gyertyák bevásárlása, mind másnapi munka. Egyik asszony a papnál jár, másik a boltban, harmadik az ölben; negyedik a kántor urnát bementeni, hogy kik legyenek a bucsúztatóban.

A százféle dologban e napról elmarad az elszíratás — egész a koporsó-lezúgásáig. Isten tudja, én ki száz ilyen temetést láttam, csakis a koporsó-lezárásakor észletem a rokonoknál igazi mély fájdalmat. Igazi kétségbeesést, szívszakító jajkiáltást; melylyel az asztalos legény szívet akarják meglágyítani, hogy hagyja még a koporsót egy pillanatig nyitva.

A pap és a kántor azonban már ott vár az udvaron; a koporsót le kell szegezni; s az itt maradt özvegy és az árván hagyott gyermekek csendes megadással követik a kihozott koporsót.

A temetési szertartás, az egyforma mindenütt; de a népnél van egy lényeges czerimónia, a mely el nem maradhat, és ez a „bucszúztató”.

A temetést a nép a bucsúztató után itéli meg, s az olyan embert, a kit családja a kántor által fűtől fűtől elbucszúztat, — holta után évekig megemlegetik.

A kimaradhatatlan elbucszúztatásra érdemesek szokás szerint: a házastársak, gyermekek, menyek és vők, unokák; testvérek, sógorok, komák s al- és felszomszédok. Ha már valamelyik család ki akar nyúlni, úgy egy pár jó barátjától is elbucszúztatják az öreget. S ezt az elbucszúztatottak olyan nagy kitüntetésnek veszik, hogy azt értékkel nem lehetne pótolni a nép előtt.

A bucsúztatás azonban a legköltségesebb része a temetésnek, s van olyan temetés, hogy a három papos assistentia bele kerül tíz forintba, a bucsúztató pedig ötven — egész száz forintba.

Szegeden ez nem ritka eset, s valaha a Szeged-alsóvárosi kántori állomást méltán nevezték aranybányának. Ot parochia jóvedelmével föltért.

A bucsúztatásban a halott beszél az itt maradtakhoz, még pedig szép énekszóval és rigmusokban. Először a bemutatást végzi s csak aztán a bucsúztatást.

„Oh mely szomorú ház, a mely ben most álltok. Mert gyászban öltöztök, — kitől most elváltak. Én Fazekas András — hatvanas koromban, Hogy el kell költözöm — szomorú siromban.

Savanyu Erzsébet, életem hű társa, Kivel harmincz évet éltem házasságban, Borulj koporsómrá, bucsúzz el poromtól, Isten hozzádomat mondom bús siromból.

Sándor! kedves fiam! te vagy legnagyobb; Gyámoltasd anyádat, s testvéridet holtig. Ferencz, István, János! — öregebb bátyátok Lesz ezután apátok, — szavát fogadjátok.”

Igy megye aztán a bucsúztatás, teljes jó-nácsokkal végtelen végig, s nagyon sajtáságos, hogy a kinek a neve a versben előfordul, az ráborul a koporsóra, s mindaddig zokog és jajgat, míg róla szól az ének; akkor aztán helyet csinál annak, a ki a bucsúztatásban utána következik.

Mikor a halottas házból kiindul a menet; akkor abban a szobában, a hol a halott fektött, asztalt, székeket, padot, edényeket föl szokás forgatni, hogy a megholt lelke haza ne járjon. Ugyanez okból szokás a koporsóra is földet dobni, mikor már azt leeresztették a gödörbe.

Mert bármennyire nehéz is a kedves halottól a válás: már azt — de senki sem óhajtja, hogy a lelke a másvilágról látogatásokat csináljon.

Varga János.



A TEMESVARI ÚJ SZÍNHÁZ.



JAPAN: Fúri theaház Yeddóban.



HERCEGOVINAI MENEKÜLŐK A MAGYAR KORONA TERÜLETÉN.



HERCEGOVINAI MENEKÜLŐK A MAGYAR KORONA TERÜLETÉN.

jobb partján, míg a szigetbeliek a balparton voltak. Igen közel levén ezek golyóinak kitéve (s nem tudták hányan lehetnek) szaladásnak vették a dolgot s belebb haladtak a szigetbe.

A helyzet most a következő volt. A szigeten tíz vagy tizenkét kalóz; köztük több sebesült, de mégis elég tekintélyes támadó erő, s rendelkezésre egy csónak is. A nagy szigeten pedig hat kalóz, de csónak nélkül, s a mellett sarkokba szorítva, mert a folyón (melynek hidai föl voltak szedve) nem mehettek át.

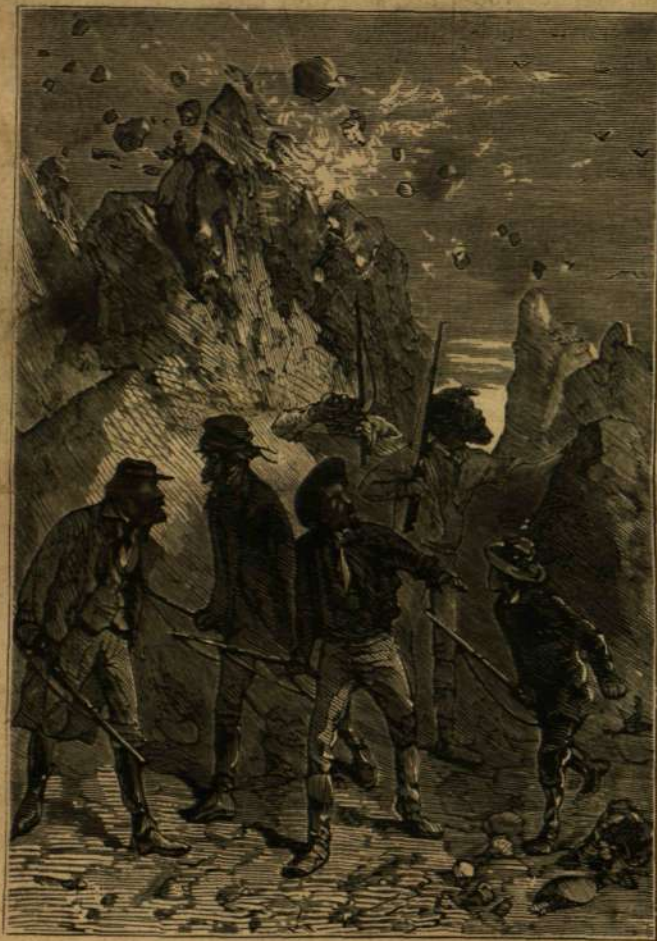
A hajóról magáról sokkal nagyobb veszedelem fenyegette a szigetbelieket. A Speedy felszedte horgonyait s lassan, vigyázva, közeledett azon a vonalon, melyen az első csónak a víz mélységét mérte volt. A dagály még másfél óráig emelkedőben volt s a hajó könnyen haladhatott.

A két elfoglalt pontról, a barlangból, hol négyen, s a folyó torkáról, hol ketten voltak, némán, de nem minden felindulás nélkül nézték a hajó közeledését a csatorna felé. Ha ágyui

Veszteni való idő nem volt, s megindultak, mindent parti sziklák mögött, azoktól fedezve. A hajóról nem láthatták őket, de néhány ágyulövés, mely a sziklák tetejét ugyancsak megbontotta, bizonyítja, hogy a brick nagyon közel van hozzájuk.

A gránit-lakhoz érni, a kötélfűzősön felmenni, a Jupe és Top üdvözlését fogadni, bezárkózni, a kötélfűzősöt felvonni — mind ez csak pillanatok műve volt. De ideje is volt. Mert az ablakból látták, hogy a brick csakugyan behajtott a csatornába s gyorsan közeledik. A kis szigetekbe kiszállottakat is magára vette; s folyvást tüzelt mind a barlangra, mind a Mercy torkolata felé, bár már egyik pont sem volt megszállva.

„Átkozott, aligha fel nem vagyunk fedezve!” — kiálta Pencroff, a mint egy golyó egyenesen a gránitház ablaka felé süvöltött s közel a sziklába csapódott. Ámbár lehet, hogy csak véletlen volt, mert az ablak teljesen álcázva volt faágakkal. Vagy talán éppen e



Néhány ágyulövés a sziklák tetejét ugyancsak megbontotta.

A REJTELMES SZIGET.

üzelésének egész közéről lesznek kitéve, lehetetlen lesz megállaniok s a partraszállást megakadályozniok. Az egyetlen remény, a mi még fennmaradt, hogy Harvey Bob, mint gyakorlott hajós, nem kockáztatja hajóját a szűk csatornába behajtással, a hol könnyen valamely tengerfeneki sziklán akadhatna, — s meg fog elégedni, ha a szigetke külső partján köthet ki. Ha pedig csónakkal, egyenként szállnak partra, ők is fogják győzni lővéssel. E remény azonban csakhamar csalóknak bizonyult. A Speedy a csatorna bejárata felé tartott.

E fenyegető veszéllyel szemben Spilett és Nab is elhagyták helyüket s társaikhoz mentek, hogy egy ponton egyesítsék az erőt. A hat közül egyik sem kapott legkisebb sebet sem.

Rövid tanácsot tartottak. A barlangban nem voltak eléggé védve. Vissza kelle vonulniok a gránit-lakba. Ott egy darabig tarthatják magokat, ha a kalózok — szabad kezét nyerve — mindent elpusztítanak a szigeten; az idő majd tanácsot ad.

faágak a sziklán tetszetek gyanusnak Harvey szemében, mert golyó golyót követett az ablak felé.

A szigetbeliek helyzete iszonyu volt. Mennyhelyük fel volt fedezve, s az ágyuostromnak lehetetlen volt ellenállaniok. Az ablaknál nem maradhattak, mert azon minden perczen becsapódhatott egy ágyugolyó. Bevonultak a belső terembe s ott várták a történéseket.

Egyszerre egy hatalmas, mély, tompa dörej reszkettette meg a leget, mintha nem négy, hanem négyszáz ágyu dördülne el egy pillanatban. Önkénytelenül az ablakhoz rohantak mind. S mit láttak.

A brick, egy óriási víztölcser által ellenállhatatlanul fölemelve, derekán kétfelé nyílt s kevesebb mint egy perc alatt, összes népével együtt, szemök láttára elsüllyedt.

(Folyt. követe.)

Egyveleg.

— Virágok az iskolában. A „Közegészségi Lapok” szerint növények, virágok tartása az iskolák termében igen hasznos, mert ezek nappal elfogyasztják a szénasavat, s élelmet bocsátva ki, tisztítják a levegőt s jótékonyan segítik elő a gyermekek légzési működését. Ezért jó, ha a tantermeteket illatos virágokkal látják el. Ellenben nem jó virágokkal ellátott szobában aludni, mert azok éjjel az egészségre kártékony szénasavat lehelnek ki. Ha az iskola ablakait virágokkal futtatjuk be, akkor az ablakot éjjelre nyitva kell hagyni, reggel pedig jól kiszellőztetni a szobát, mielőtt abba valakit bebocsátanának.

— A szivarsutak gyűjtéséből Párisban veszik a legnagyobb hasznát. Egy kimutatás szerint minden évben 250 ezer frankot keresnek az ezzel foglalkozók. A párisi szivarsutakgyűjtő reggel a nappal fél fel, s keresztül futja a várost még a reggeli órákban, különösen a Champs-Élysées-et, a boulevardokat és kávéházakat. Ez utóbbiakban azonban csak a pénzérek pártfogoltjai léphetnek be, kik ezért ott bizonyos összeget fizetnek. Hét órákor, vagy az évszak szerint később, bevégezódik a gyűjtés s a gyűjtők ekkor a Szaján horgonyzó bárkáira sietnek, hol áruikat osztályozzák. A london, az Upman s az 5 centimeos szivarsutak



Óriási víztölcser által fölemelve.

A magasból.

I.

„Magasan repül a daru.”

Igen, magasan repült a daru akkor is, a midőn Hellas költője, Ibykus, Akrokorynthos alatt, Poseidon szent bérkében meggyilkoltatott s haldokló hanggal a magasan vonuló darvakat kérte bosszúért. A darvak teljesíték a haldokló költő kérését; jókor megjelenve, oly felkiáltásra bírják a gyilkost, mely legott elárulja s a bosszú kéznek átadja.

Ezt különben sokkal szebben írta le Schiller, s nem is Ibykus története az, a mi a szóra ösztönöz, hanem a darvak vonulása, melyet a mondott történet is följegyzett.

Ibykus csak bevezetésnek ötlött tel, ezen pedig ezennel át is estünk.

Sőt magok a darvak is, bármily kedvencei legyenek — különösen a magyarnak, — ezek sem képezik egyedül tárgyát annak, a mit mondani akarunk, mert igazában, a röpke szárnyasvilág életéről, vonulásáról, munkájáról akarunk egyetmást lejegyezni.

No, de azért egy-két szót külön is megérdemel a daru, mert népszerűségben vetekedik még a golyóval is, előkelőségre pedig — magyar szempontból véve — párja sincsen. Mert hát ő az armális madara, ő a nemesi címerek ama peczkes alakja, mely majd a „földgolyóbist”, majd a kardot s a jó ég tudja még mi mindenféle jelvényt tartogat természetellenesen kifélcázott lába körmei között, s e ficzammal mintegy jelképezi a nemesség fogalmának legbensőbb lényegét is.

Nagysága, magatartása, sőt szép szürke színezete is biztosítja neki az előkelőséget, s rendesen úgy is tesz, mintha ezt magáról hinné is. Fogságba kerülve, csakhamar fölényre vergődik a majorság csipogó és hápogó társaságában, sőt maga a házörző is föltétlen tartózkodással viseltetik iránta. A szárnyas és szemtelen gamin, a veréb tolvajlásai közben gondosan méregeti a távolságot, mely az annexióra szánt buzaszem s a daru közé esik, mert jól tudja, hogy a daru egykedvűsége csak látszólagos, szeme éles és csapása villámgyors. Nos, mikor ő daruságának néha kedve kerekedik, hogy méltóságát tényleg eljárá, olyankor még a kizárólag csak gyomrának elő ruca is félbeszakítja a moslékos pocsolva kotorászását, oldalt hajtja fejét, hogy bár csak felszemmel is gyönyörködhessek a tánczos szemfényében s lengő vörössapkájában.

A falusi gavallér másért becsüli a darvat; mert hát, valamint a reguláris templomtorony keres t, vagy legalább csillag nélkül csopka, úgy a gavallér is az, legyen bármily szép tajtpipája, ezersallangu kostóke, fokosa, sarkantyuja, csillogó pitykéje, hegyes bajsza stb., — lengő darutól nélkül csónaknak érzi magát. De szép is az a lenge, könnyedhajlásu, finomfoslásu toll; oly finom, előkelően szürke hegyének feketeje a mily sötét, éppen oly finoman van rálehelve.

A szabadban a daru a legfurfangosabb legény, s vadász legyen az, a ki meglesse, mert megközelítéséről szó sincsen. A nagy gondal felállított örök, melyek az emberi baktértől abban különböznek, hogy kötelességüket pontosan teljesítik, elejét veszik minden meglepetésnek.

Vonulás közben hangos, olyannyira az, hogy távolabba elhallaszik, mint a mennyire látható; hanem hát erős hangja sem a szinpad, sem az erdő csalóganához nem hasonlít, inkább beválik lármanak. Csak a költői szabadság felelhet a népdal állításáért, mely szerint: „Magasan repül a daru, szépen szól.”

Ével azután igazán bevégezzük a bevezetést és szorosan a tárgéhoz szólnunk.

Nincs ember, még nagyvárosi sem, t. i. olyan, a ki többnyire csak négyszögletes számra szokta élvezni az égboltozat pompáját, a kinek föl ne tűnt volna az, hogy bizonyos madarak az év meleg szakában itt tartózkodnak, zord szakában nyomtalanul eltűnnek. És ha egyből sem, a fecske megjelenése és eltűnése bizonyosan felkelti figyelmét, melyet aztán akár Tompa Mihály golyója, akár más költő „fülemle-kikelet” dala azú domborított, hogy a madarak vándorolnak is. A „hogyan, hová és mi-

ért?” ez oly kérdés, mely a mily mértékben tudományos, ép oly mértékben közérdekű, ha másért nem, közérdekű azért, mert a fehér holló is ritkább az az ember, a ki a természet legseretetőbb lényei, a madarak iránt, mást, mint rokonszenvet táplálna.

Az a szerzet, mely az aranyos kalitba zárt, forró-égővi, rikító színű kajládcsot az előkelő delfn szalonjában övedzi, semmivel sem nagyobb és szebb annál, a mely a szegény nap-számos ablakában, a vesszőkalitba zárt szerény kenderikét ápolja s gédelgeti, — természetesen, eltekintve a kegyetlenségtől, mely mind a két esetben megvan, mert hát a természetnek legszabadabb lénye van kárhözta arra, hogy rabságával gyönyörködtesse a „természet urát”. — A zsarnokság e neme a természet emberi tulajdon. A rokonszenv tehát felkelti a tudvágyat is.

Azon ember szeme előtt, a ki a madár-élet és vonulás tüneteinek beható vizsgálatára és észlelésére szánja el magát, élettelen és végzetlenül érdekes kép tárul föl, mely vonz, leköt, már azért is, mert mely bepillantást enged abba, a mit egész átalánosságban a „természet háztartásának” szoktunk nevezni, és azért is, mert fogalmat ad a megfigyelt lények itélő tehetségéről tudomást szerezn.

A megfigyelések során oly kép tárul fel előttünk, mely bő tanúságot nyújt az iránt, miképen, mily módon és mértékben hatnak a lények a természet más tüneteire, s hatással pedig mennyiben folynak beazon összhangzatos egészbe, a melyet éppen természetnek szoktunk nevezni?

Lássuk előbb a vonulást s kezdjük a tavasz jelenségein. Legjobb figyelő hely a vízmellék, különösen oly nádas tavak sora, mely erdőhöz vagy ligethez közel esik, meglehetősen délről északnak vonul s folyamterületeket kapcsol össze.

Tél derekán, tehát november, december és január havában az elsárgult nádasok némák, élettelenek, s a hólepel, mely körül fogja s befedi, csak itt-ott mutatja az élet nyomait, rendesen egy-egy egérnyom képében, mely lánczomdra kanyarog a zombékok töve körül; itt-ott egy róka- vagy vadmacska-nyom nyújt némi változasságot; a magasan legfölebb és elég ritkán egy-egy éhes varjúcsereg vagy egerészölyv kanyarog.

De már az első februári napok mehozzák az első vándorokat is, olyanokat, a kik a zordon évszak legzordonabb szaka elől menekülnek ugyan, de azért Európát nem hagyják el s mindössze csak kedvezőbb táplálkozási körülményeket keresnek fel az Al-duna vagy talán a Balkán felsziget területén. Nem látjuk ezeket érkezni. Tegnap még hírek sem volt s ma este megszólal hangjukról a nádas, hová lenyugásra gyülekezik a visszaérkezett seregély. És milyen megszólalás ez! egy orthodox zsinagóga zaja csak megközelítő fogalmat nyújt róla; ugy látszik, hogy az ezernyi csapat legvénebbje azt mondja: „én itt vagyok”, mire az egész sereg elküldi magát: „én is!” — e lárma addig tart, míg elhelyezkednek, mi nem kis feladat, mert 10—12-tesével kell, hogy egy nádszárra üljenek, hogy kellőleg lekonyítsák, s ha többen ülnek rá, az letörök és készen van a zürzavar.

Ugy február derekán-tulig a seregély a nádas ura s legfellebb egy-egy nádisármány az, a ki szerénységével alig tűnik meg fel.

De azután már jön a bibicz, és ez már rendet tart a vonulásban, jelöl annak, hogy messze tájakra barangolt addig, a míg hazájában a kemény tél dühöngött. Egy szebb napon csak észrevesszük, a mint sebesen végig repül az ismeretes pocsolókat felett, szemlét tartva, vajjon a jég elment-e már s van-e kilátás a táplálékra. Az őrszemet pár nappal később mind több és több példány követi, míg a vidéknek szülő csapat végre is megletelepedvén, kedvenc helyeit megszállva tartja. Ekközben, de csak pihenőre, lecsap a szép szürke gémeke egy-egy kis csapata is, s minthogy a nádas köze még jeges, nem étkedik, csak megpihen s ismét tova vonul. Délről jöve folyton északnak tart. Ez első jövények mindig erős, kifejlett állatok, a tavaszi mez teljes pompájában díszlenek, céljok nagy távolságba felelnek (aligha nem Oroszország) s azért indulnak el oly jókor, hogy elérhessék. Mihelyt a jég megtört, s a tükrök elegendő vizet mutatnak, legott sajátjóság élet nyüzsgés a nádasban s ezentul vége a csendnek és életteleneknek. Allandó ruca-fajának, melyeket a tavak jégkére a folyók nyílt vizére

üzött volt el, seregeseen visszatérnek kedves tükrükre, melyeknek szélein oly sekély a víz, s mely sekélység fenekén oly bőven tenyészik a sok apró csiga s mindaz, a mi egy vadruca még vadabb gyomrának csemegéjét képezi. Az egyik sereg a magasan, szépen háromszögbe rendezve vonul s hápogva üdvözlő a csillogó vizet s a rajta ülő társakat, kik az üdvözlőket, telli torokkal viszonozzák. Ezután a repülők egy merész kanyarodással lecsapnak társaik közé, mire beszédbe ered az egész társaság. A ki a madárnyelvet érti, kiéri a zsvájból, hogy a viszonlítás öröme szól belőlük.

Ugy a mint a vizek mindinkább tisztulnak, nagyobbodik és tarkul a társaság. Mert ime, a márciusi szép napok mehozzák a sötét szárcsát is s a tőkésrucához rég csatlakozott a pergő, a felhészemű cigány-, a kanalas-, nyilfarku- sőt még a bársonyos, bóbítás ruca is. Ilyenkor jelenik meg azután a gémekek és vakvarjaknak az a része is, mely a közel eső környéken kíván fészkelni. A jövetel és terjeszkedés egyike a legérdekesebb jelenségeknek.

Egy reggelén csak észrevesszük, hogy a nádas valamely beszögellő sarkán egy fehér pont látható, mely óráhosszat meg sem mozdul. A táveső megmondja, hogy ez a vakvarjak előőre, mely mindig egy pompás him, ezüstszürke szárnyával, hófehér hassal, fekete-zöldzománcu háttal és sipkával, mely utóbbiból három keskeny, hófehér, hosszú toll hátrafelé is messze kiáll. Behúzótt nyakkal s rendesen egy lábón áll a vízszelen; kármínpiros körü, nagy szemével mogorván néz a semmibe, mi azonban nem ok arra, hogy a vízszintet megközelítő buta kárászt egy gyors csapással ki ne halássa.

Mihelyt az előőrs megérkezett, bizton tudhatjuk, hogy a sereg, mely százakat számlál, nincs messze innen, s ha a nádas sorát delfelé követjük, egy fél vagy három-negyed mértföldnyi távolságban bizonyosan meg is találjuk azt.

Ez rendesen akkor történik, a mikor az új nád a víztükrén kiütögeti zsenge fejét, s az egész nádas az ifjúzúd lehellete végigfut. Ha kedvez az időjárás, ugy megjelenése utáni napon a mondott sarkon már két fehér pontot láthatunk, jelöl annak, hogy az előőrs a seregél járt s elhozta élte párját; és ha erre holdvilágos éj következik, az egész sereg szintén megérkezik, ugy, hogy tömeges rőptét szépen láthatjuk. Ha ezután nem sajnáljuk a fáradságot s a nádasok sorát északnak is követjük, azt fogjuk tapasztalhatni, hogy az előőrs ismét ott hagyta a sereget, ismét szállást csinál. A pontokon, vagy azok közelében, a hol a sereg meg-megtelepedik, mindig maradnak hátra kisebb-nagyobb, páros társaságok, melyek legott hozzálatnak a fészkelési hely kiszemeléséhez; ez rendesen egy megközelíthetetlen helye a nádasnak, hol aztán fészkek mellé épül. A vonuló sereg azalatt folyton északnak nyomul, folyton fogya, végre utolsó csapata is elhelyezkedik. Gonosz időben ez nem megy oly rendesen, a mint leirtuk és megesik, hogy az előőrs napokon át ott didereg egy ponton, míg idejét látja a jeladásnak. Így tesznek a szürke gémeke és később a vörös gémeke is.

A míg ez foly, addig a nádas mocsaras végeiben és szélein más alakok, más modorban vonulnak. Egy reggelén csak áll a vízle s a mit fölörpít, az egy sárszalunka volt, tovább megint egy vízcsirke, és még tovább az apró, pacirtszerű Anthus egész serege kél s akár-hányat lövünk is le belőle, him az egytől egyig, míg később csupán tojókat találunk! A míg ezeknél a hímek és tojóik külön csapatban vonulnak s legfölbbe végképen eltűnnek, hogy később a havasok fennsíkain viszonlathassuk, addig a vízcsirkek párosával és lábón nyomulnak elő a nádasok során. Gyöngye szárnnyak fúradásgossá teszik a rőpülést, s ehez csak addig folyamodnak, míg tavakhoz nem érnek s ha jól ügyelünk, könnyen meggyőződünk, hogy legkorábban a déli részekben akadunk rájuk s azontúl napról napra követhetjük haladásukat észak felé, föltéve, hogy a vízle jó, és nem rőpteljük ugyanazon helyek ismételt megjárását. A sárszalunkák szintén előőrs után járnak, s a hol a sereg várakozik, ott nem egyenként, hanem seregeseen kelnek fel a nyomozó előtt. Azalatt a nád, a gyékény és sás, a káka és pászit mindinkább nekizöldülnek s a vonulás egészen kifejlődik. A ruczik százával lepi el a tükröket s

